

Dr Ana Čović
PORODIČNOPRAVNI ASPEKTI VERSKIH BRAKOVA

Izdavač
Institut za uporedno pravo u Beogradu

Za izdavača
Prof. dr Vladimir Čolović

Recenzenti
Prof. dr Nebojša Šarkić,
redovni profesor i dekan Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu
Prof. dr Milan Počuča,
redovni profesor Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe u Novom Sadu
Prof. dr Vladimir Čolović,
naučni savetnik i direktor Instituta za uporedno pravo u Beogradu

Tiraž
200 primeraka

ISBN 978-86-80186-62-7

Prelom i priprema
Ana Ranković

Štampa
“Službeni glasnik” Beograd.

Ova monografija je napisana u okviru Programa istraživanja Instituta za uporedno pravo za 2020. godinu koji podržava Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

©Institut za uporedno pravo, 2020.
Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može biti reprodukovano, presnimavano, ili prenošeno bilo kojim sredstvom - elektronskim, mehaničkim, kopiranjem, snimanjem, ili na bilo koji drugi način bez prethodne saglasnosti autora i izdavača.

Ana Čović

**PORODIČNOPRAVNI ASPEKTI
VERSKIH BRAKOVA**

Monografija 175

Institut za uporedno pravo
Beograd, 2020.

“Čovečanstvo besni kao oluja, ali ja samo posmatram u tišini, jer znam da će oluja proći dokle god Bog sve vidi.

Ljudi su podeljeni na razne klanove i plemena, pripadaju zemljama i gradovima. No ja se osećam strancem u svim zajednicama i ne pripadam niti jednom staništu. Svet je moja zemlja, čovečanstvo je moje pleme.

Ti jesi moj brat zato što si čovek i obojica smo sinovi Duha Svetoga; isti smo i sačinjeni od iste zemlje.

Ti si moj brat i ja te ljubim. Ljubim te klanjajući se u tvojoj crkvi, klečeći u tvom hramu i moleći u tvojoj džamiji. Ti i ja i svi, deca smo jedne religije, jer različiti su putevi religija tek prsti ljubeće ruke Najvišega Bića, pružene svima, pružajući punoću duha svima, strepeći hoće li je prihvatiti svi.

Moja je duša moj drug koji me teši u bedi i nedaćama života. Onaj ko se ne sprijatelji sa svojom dušom, neprijatelj je čovečanstva, i onaj koji ne pronadje čovečno vođstvo u samome sebi, iščeznuće u očajanju. Život se pomalja iz unutrašnjosti, on ne dolazi iz okoline.

Ono što danas zbori moje usamljeno srce, pojat će sutra srca mnogih.”

Halil Džubran

SADRŽAJ

PREDGOVOR	9
-----------------	---

POGLAVLJE I

UVOD U OSNOVNE RELIGIJSKE STAVOVE O BRAKU I POLOŽAJU ŽENE

1.1. Brak tokom istorije	13
1.2. Stavovi o biblijskom odnosu između žene i muškarca	23
1.3. Hrišćanski brak	27
1.4. Položaj žene u islamu u odnosu na hrišćanstvo i judaizam	35
1.5. Izvori šerijatskog prava i njegova primena	43
1.6. Položaj žene i osnovni stavovi o braku u hinduizmu	49
1.7. Položaj žene i osnovni stavovi o braku u budizmu	53

POGLAVLJE II

ZAKLJUČENJE BRAKA

2.1. Uslovi za zaključenje braka u Srpskoj pravoslavnoj crkvi	59
2.2. Postupak sklapanja braka i upis u crkvene matične knjige SPC	69
2.3. Uslovi za zaključenje braka u Rimokatoličkoj crkvi	73
2.4. Oblik proslave braka i upis u crkvene matične knjige prema Zakoniku kanonskog prava	79
2.5. Uslovi za zaključenje braka u šerijatskom pravu	81

POGLAVLJE III

PRAVNA DEJSTVA BRAKA

3.1. Uzajamna prava i dužnosti bračnih drugova	87
3.2. Prava i dužnosti u pogledu dece	93

POGLAVLJE IV

PRESTANAK BRAKA

4.1. Prestanak braka u Srpskoj pravoslavnoj crkvi	103
4.3. Prestanak braka u Rimokatoličkoj crkvi	113
4.3. Prestanak braka u šerijatskom pravu	119

POGLAVLJE V
MEŠOVITI BRAKOVI

5.1. Mešoviti brakovi kroz istoriju	123
5.2. Mešoviti brakovi u Srpskoj pravoslavnoj crkvi	127
5.3. Mešoviti brakovi u katoličkom kanonskom pravu	131
5.4. Mešoviti brakovi u šerijatskom pravu	135

POGLAVLJE VI
PRAVNA DEJSTVA VERSKIH BRAKOVA U DRŽAVNO - PRAVNOJ SFERI

6.1. Pravna dejstva crkvenog braka i razvoda u Republici Srbiji	139
6.2. Pravna dejstva crkvenog braka i razvoda u zemljama Evropske unije.....	143
6.3. Pravna dejstva šerijatskog braka i arbitražna veća u Velikoj Britaniji.....	155
6.4. Pitanje primene verskog porodičnog zakona - primeri iz sudske prakse	167

POGLAVLJE VII

STAVOVI VERSKIH ZAJEDNICA O LGBT BRAKOVIMA	175
--	-----

POGLAVLJE VIII

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	185
LITERATURA	189

PREDGOVOR

Sklapanje braka važan je događaj za sve ljude koji žele da ozakone svoju vezu i zajednicu života sa partnerom, verujući da će ljubav, uzajamno poverenje i poštovanje trajati dok ih smrt ne rastavi. Zaključenje crkvenog braka, zaboravljenog u godinama nakon Drugog svetskog rata, poslednjih decenija postaje sve češće kao ceremonija kojoj se pristupa pre ili nakon zaključenja građanskog braka pred nadležnim matičarem. Često se od mladenaca može čuti da je građanski brak "samo registracija", a crkveni brak „spajanje pred Bogom“ - događaj koji svojim značajem i važnošću prevazilazi svaki upis u opštinske matične knjige.

Za pitanja iz oblasti bračnog prava, uvek su podjednako bile zainteresovane i države i verske zajednice. Srpski građanski zakonik iz 1844. godine priznao je nadležnost crkve za sklapanje braka članom 60, a u članu 99 je predviđao nadležnost crkvenih sudova za prestanak braka, uključujući i razvod. Do 1946. godine na teritoriji Bosne i Hercegovine postojali su šerijatski sudovi, a šerijatsko pravo je bilo u primeni i na teritoriji Srbije za pitanja iz oblasti bračnog prava supružnika islamske vere. Nakon Drugog svetskog rata, sekularizacijom države, vera postaje privatna stvar pojedinca – dozvoljena, ali ne i poželjna u javnosti. Tokom devedesetih godina, religije na našim prostorima doživljavaju svojevrtni preporod, što je praćeno povećanjem broja brakova koji se sklapaju po kanonskom pravu i verskim pravilima pravoslavne i katoličke crkve, ali i po pravilima šerijatskog bračnog prava, što, takođe, ukazuje na značaj ove teme danas. U našoj državi pravna dejstva proizvodi samo građanski brak, dok u nekim evropskim državama postoji mogućnost izbora između građanskog ili verskog braka, kao dve ravnopravne mogućnosti. Praćenje promena društvenih tokova i evolucija kroz koju prolaze partnerski i supružnički odnosi, izazov je sa kojim se suočavaju i sve verske zajednice.

Povećanje broja imigranata u Evropi počelo je da utiče na strukturu i funkcionisanje pravnih sistema evropskih zemalja, pa se sve češće postavlja pitanje priznavanja novih oblika porodice u pravnim sistemima evropskih država. Budući da islamsko porodično pravo najviše odoleva sekularizaciji, za sada se čini da jedinstven socijalni model porodice, u skorije vreme, neće biti pronađen u multikulturnom društvu.

U ovoj knjizi dat je prikaz relevantnih propisa iz crkvenog bračnog prava Srpske pravoslavne crkve, Zakonika kanonskog prava i šerijatskog bračnog prava, sa posebnim osvrtom na njihova dejstva u državno - pravnoj sferi u našoj državi, kao i u drugim evropskim državama.

Beograd, decembar 2020.

Dr Ana Čović